

Zašto još sumnjamo u cjepiva

17.09.2025. Autor: Sandra Erak/HRT

Strah od cjepiva Foto: Izvor: / Shutterstock

Znanost se još uvijek suočava s nepovjerenjem dijela javnosti prema jednom od svojih najvećih dostignuća – cjepivima. Tijekom pandemije koronavirusa strah je posebno eskalirao. Mnogi se nisu htjeli cijepiti ni po cijenu života, iako stručnjaci smatraju da bi se brojne smrti od Covida-19 mogle izbjeći da je procijepljenost bila veća.

No, s odbijanjem cijepljenja vraćaju se i bolesti koje smo smatrali iskorijenjenima, poput ospica, hripavca i tuberkuloze.

Razlozi nepovjerenja su različiti – od straha da je cjepivo razvijeno prebrzo i da nije dovoljno ispitano, do bojazni od dugoročnih posljedica, autizma ili anafilaktičkog šoka. Strah često prevlada nad znanstvenim dokazima, pa pada broj cijepljenih i povećava se rizik od epidemija.

Kako vratiti povjerenje u sigurnost i korist cijepljenja? Odgovore smo potražili kod pacijenata, liječnika i znanstvenika.

Dr. sc. Zrinka Mach, mag. soc. geront., predsjednica Hrvatskoga društava za kronične bolesti, Foto: Privatni album / HRT

Osobno iskustvo

Dr. sc. **Zrinka Mach**, predsjednica Hrvatskog društva za kronične bolesti, i sama živi s kroničnom bubrežnom bolešću. Svaki dan uzima terapiju koja slabi imunitet, pa je cijepljenje za nju ključna zaštita.

– Javnozdravstvene kampanje u kojima sudjelujem temelje se na kombinaciji provjerenih medicinskih informacija i osobnih iskustava pacijenata. Cijepljenje pokazujemo kao priliku za očuvanje zdravlja, posebno kod kroničnih bolesnika. Poruke su jasne, bez dociranja, a uključuju i liječnike i pacijente. Kad poruka dolazi iz više izvora – medija, bolnica, udruga – učinak je jači i raste broj onih koji se odluče cijepiti, objašnjava dr. Mach.

Dodaje da mnogi za pneumokok nikad nisu ni čuli, a nuspojava se boje iako su ozbiljne reakcije iznimno rijetke. Otpor prema cijepljenju, prema njezinu iskustvu, najčešće je kombinacija straha i pogrešne procjene rizika.

Ilustracija Foto: Izvor: / Shutterstock

Kronični bolesnici u većem riziku

Mach upozorava da su osobe s dijabetesom, bolestima srca, pluća ili bubrega podložnije teškim komplikacijama ako obole od pneumokokne bolesti.

– Ljudi redovito prihvaćaju terapije poput inzulina ili lijekova za mršavljenje jer odmah vide korist, a istodobno odbijaju cijepljenje, iako ono pruža najbolju zaštitu od teških infekcija. To pokazuje koliko su važni edukacija i otvoren razgovor, naglašava dr. Mach.

Cijepljenje protiv pneumokoka, ističe, nije samo medicinska preporuka nego ulaganje u zdravlje, osobito kod onih najugroženijih.

**Dr. Tatjana Petričević Vidović, voditeljica Službe za školsku i adolescentnu medicinu
NZJZ Dr. Andrija Štampar, Foto: Privatni album / HRT**

Cjepivo protiv raka

Unatoč činjenici da postoji cjepivo koje može spriječiti šest vrsta raka, odaziv na cijepljenje protiv HPV-a u Hrvatskoj još uvijek nije dovoljan.

– U Zagrebu je prošle školske godine protiv HPV-a cijepljeno oko 45% učenika osmih razreda, a u petim razredima njih oko 15%, kaže dr. **Tatjana Petričević Vidović**, voditeljica Službe za školsku i adolescentnu medicinu NZJZ-a “Dr. Andrija Štampar”.

Podsjeća da je cijepljenje besplatno za djevojčice i dječake od 5. razreda osnovne škole do 25. godine. WHO preporučuje da do 15. godine bude procijepljeno 90% mladih, a Hrvatska je od toga daleko.

– Tijekom gotovo 20 godina provedbe cijepljenja u Zagrebu nije zabilježena nijedna teža nuspojava. Najčešće su tek blaže reakcije – bol ili crvenilo na mjestu uboda, glavobolja ili povišena temperatura. Roditelje pozivamo da, ako imaju nedoumice, dođu kod školskih liječnika. Imamo cjepivo koje sprječava rak – a tko se ne bi cijepio protiv raka?, pita se dr. Petričević Vidović.

Prof. dr. sc. Krunoslav Capak, ravnatelj Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo, Foto: Privatni album / HRT

Stare bolesti, novi problemi

Ravnatelj HZJZ-a prof. dr. sc. **Krunoslav Capak** upozorava da procijepljenost djece stagnira i lagano pada.

– U 2024. obuhvat cjepiva protiv ospica, zaušnjaka i rubele iznosio je oko 90%. To je nešto niže nego 2023., ali više nego 2021. i 2022. Ipak, 2019. i 2020. postoci su bili znatno viši – iznad 91 i 93 posto. Kod docijepljivanja u prvom razredu osnovne škole obuhvat je pao na

89%. Za drugo docjepljivanje protiv difterije, tetanusa i hripavca obuhvat je ostao stabilan – oko 86%, što je na razini prije pandemije, kaže Capak.

Dodaje da među županijama postoje velike razlike i upozorava da bi nastavak trenda mogao dovesti do ponovnih epidemija.

Cijepljenje protiv pneumokoka uvedeno je 2019. u redoviti kalendar, a interes raste. No obuhvat protiv gripe stagnira – najviši je kod starijih od 65 godina (oko 27–29%). Interes za cijepljenje protiv Covida trenutačno je nizak, no i dalje se preporučuje rizičnim skupinama.

Širenje straha i dezinformacija

Capak naglašava da je širenje pogrešnih informacija o cjepivima vrlo opasno:

– Većina roditelja koji odbijaju ili odgađaju cijepljenje nema dovoljno informacija o koristi cjepiva ni o bolestima protiv kojih štite, nego se boje nuspojava. Nužno je suzbijati dezinformacije i osigurati dostupne i pouzdane informacije, u čemu važnu ulogu imaju i mediji.

Podsjeća da su sva cjepiva koja se koriste u Hrvatskoj prošla stroge provjere. Ako se pokaže da je rizik veći od koristi, cjepivo se povlači ili zamjenjuje sigurnijim. Sve se nuspojave prate i bilježe u Registar prijava nuspojava HZJZ-a.

– Zahvaljujući cijepljenju, bolesti koje su nekad izazivale česte epidemije i smrtne ishode danas se rijetko pojavljuju. Velike boginje su iskorijenjene, a bolesti poput dječje paralize, difterije, ospica i rubeole u Hrvatskoj su gotovo nestale. Djeca više ne umiru od tetanusa ni teških oblika tuberkuloze, a hripavac se javlja mnogo rjeđe, ističe Capak.

Dodaje da je za povjerenje ključno stalno informiranje i edukacija, uz potporu zdravstvenih djelatnika, medija, škola i udruga, ali i snažnu političku podršku borbi protiv mitova o cjepivima.

Tekst je objavljen uz potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.